

treba štiti prirodu, o zaštiti vrsta i biotopa, o mogućnostima zaštite prirode na razini općine, o održavanju zaštićenih područja itd. U ovom dijelu daju se potrebni okviri za konkretne primjere navedene u nastavku priručnika.

Drugi dio ima naslov *Posebni dio: Ugroženi životni prostori i spomenici prirode*.

To je sadržajno bogat, primjerima oblikovan pristup u kojemu su navedeni pojedini primjeri ugroženih dijelova životnih prostora kao što su: obale jezera, bare i lokve, nakupine vode, rijeke i potoci, pojedinačna stabla, stare oranice i voćnjaci, geološki spomenici prirode itd. Svaki primjer popraćen je slikama, crtežima te sažetkom koji pojašnjava smisao i rezimira misao i način rada na tom problemu. Primjeri su obrađeni tako da mogu poslužiti kao uzori rada u drugim sredinama, a ne samo u Švicarskoj. Osim toga, slikovni materijal može biti, zahvaljujući formatu knjige, pogodan za projekcije.

Raznolikost tema asocira na naše sredine i lokalitete, pa je i u tome priručnik poticajan.

Treći dio, *Dodatak*, predstavlja primjere iz prakse o tome kako se postupa želi li se zaštititi neki lokalitet ili drugi vrijedan spomenik. Tu su dani primjeri konkretnih općinskih odluka o zaštiti, a koji se vrlo lako mogu prilagoditi našim prilikama. Važno je to da se korištenjem ovog materijala možemo stvarno praktično educirati bez velikih napora.

Na kraju priručnika popis je hrvatskog i latinskog nazivlja za spomenute biljke i životinje te mali rječnik pojmova koje autor koristi.

Činjenica je da je izdavač napravio veoma koristan potez tiskajući ovaj priručnik. Cinici bi odmah zapitali: A zašto se prevodio priručnik, zar se u Hrvatskoj nije mogao pripremiti sličan, s primjerima iz naših krajeva? Pitanju ima mjesta, kao i odgovoru da se radi o uistinu edukativno vrijednom materijalu, i to iz Švicarske — države koja ima mnogo više iskustava u

zaštiti prirode i okoliša, pa nikako nije naodmet nešto naučiti od onih koji znaju više ili su ažurniji u primjeni znanja.

Tiskanje priručnika čini nam se korakom iza kojega tek slijedi pravi posao. Za dobro obavljanje tog edukacijskog procesa potrebna je djelotvorna organizacija, erudicija nosilaca (izvođača) edukacije — ako se radi o organiziranoj edukaciji — a potrebno je i mnogo više suradnje naših ministarstava i uprava te posebno kvalitetnih ljudi u županijskim i općinskim sredinama. A ljudi postaju takvi samo obrazovanjem.

Čini nam se potrebnim dati još jednu napomenu. Bilo bi veoma površno se sada oslonimo samo na Priručnik a zanemarimo činjenicu da se vladine i nevladine organizacije moraju naći na istom poslu. Kriva je, naime, pretpostavka da su pojedinci ili čitave grupe nevladinih organizacija »sposobne« i znalci zaštitarskih poslova. I oni moraju još mnogo učiti, ako ne o struci, onda o komuniciranju na zajedničkom poslu i za zajednički cilj.

Ivan Cifrić

Shoshana Gabbay

THE ENVIRONMENT IN ISRAEL

State of Israel, Ministry of the Environment, Jerusalem, 1994, 255 str.

Posljednje desetljeće ovog stoljeća sve je snažnije obilježeno institucionalnom usredotočenosti, promptnim uključivanjem i akcijskim orijentiranjem na odgovornost prema okolini i njenoj kvaliteti za življenje. Ekološki istraživanja — financirana iz nacionalnih ili međunarodnih fondova — propituju oblike gospodarskog razvoja, ekološku osviještenost populacije, stanje prirodnih resursa i energenata, politiku i programe zaštite

rješavanja ekoloških problema Izraela, otvara diskusiju o najnovijim zbivanjima i ekološkim mijenama u bliskoistočnim društvima te komparativnim razlikama u odnosu na zapadnoeuropske zemlje. Pa iako u knjizi nije prisutan sociološki diskurs u interpretaciji, ona je zasigurno zanimljiva i sociolozima koji – baveći se modernizacijskim studijama – u vidokrug svojih istraživanja uključuju ekološke (posebno lokalne) činitelje razvoja.

Nenad Karajić

MILIEU, Tijdschrift voor Milieukunde

Netherlads Journal of Environmental Sciences

Volume 9, 1994/5

Navedeni broj nizozemskog časopisa za environmentalne znanosti posvećen je, kao posebno izdanje, konceptu tzv. »environmentalnog korištenja prostora« (*Environmental Utilisation Space* – EUS), odnosno istraživanju korisnosti i načina korištenja ovog koncepta kao temelja environmentalne politike i uvoda u neka pitanja koja se na tu politiku odnose.

U prvom članku, pod naslovom »Environmentalno korištenje prostora: uvod«, autori, J. B. Opschoor i R. Weterings, najprije analiziraju definiranje značenja EUS-a. Ustvrđuju kako je u Nizozemskoj koncept »environmentalnog korištenja prostora« 1987. godine prodro iz akademske literature u dokumente politike zaštite i primijenjenih istraživanja okoliša. Autori zatim daju pregled mogućnosti primjene toga koncepta i sažimaju dosadašnje doprinose, a na koncu skiciraju neke pokusne zaključke. Tekst sadrži definiciju kategorije »environmentalnog korištenja prostora« kao dinamičkog sadržaja te pokušaj procjene njegove važnosti unutar koncepta »održivog razvoja«. Autori

se, nadalje, bave pristupima korištenju toga koncepta, uvidima u doprinose drugih koncepata korištenja prostora te, kako sami navode, nekim »provizornim« zaključcima.

Prema mišljenju autora H. Sipsa i suradnika u članku »Environmentalno korištenje prostora i nizozemska environmentalna politika«, koncept EUS-a treba biti doprinos daljnjem razvoju nizozemske environmentalne politike. Njegov glavni poziv je u šansi koju pruža daljnjoj budućoj unutrašnjoj integraciji environmentalne politike i unutrašnjem balansiranju socijalnih i environmentalnih interesa. Koncept, prema mišljenju ovih autora, upućuje na to da treba postaviti granice uništavanju okoliša u odnosu prema ekonomskim i socijalnim mogućnostima razvoja. To, međutim, traži jasno i izravno socijalno odlučivanje. Autori smatraju da je koncept »environmentalnog korištenja prostora«, kako je ovdje definiran, ukorijenjen prije svega u procesu stvaranja odluka i njegove kvalitete negoli u environmentalnim kriterijima. Autori se približe bave razvojem koncepta EUS-a u nizozemskoj environmentalnoj politici te problemima definicije u granicama sadašnje politike. U članku autori nadalje razmatraju prednosti EUS-a te njegove mogućnosti operacionalizacija. Na kraju promišljaju ulogu vlasti i doprinose znanosti u tom konceptu.

Autori, C. J. M. Musters i suradnici, u članku »Mjerenje environmentalnog korištenja prostora: može li se to učiniti?« polaze od pretpostavke da se EUS ne može objektivno mjeriti, ali vjeruju da bi mjerenje moglo biti izvedivo ako smo spremni predano ulagati znanje i stvarati nužno nove političke odluke. Autori predlažu određenu proceduru za vršenje tog mjerenja, a koja bi se sastojala u određivanju onih funkcija okoliša koje pogoduju društvu i definiranju resursa potrebnih da se ispune potrebne funkcije. Procedura treba biti postavljena u demokratski proces tako da bi se mogao proširiti kon-